

ДО

Научното жури определено със заповед № 355 от 14.03.2011г., на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски”- Благоевград

Относно: Р Е Ц Е Н З И Я по конкурса за заемане на академична длъжност „доцент” по н.с. 05.02.18 „Икономика и управление (управление на предприятието)”, обявен в ДВ , бр.90/16.11.2010г. от ЮЗУ „Неофит Рилски”- Благоевград

Рецензията е възложена с решение на научно жури от заседание на 24.03.2011г., свикано съгласно заповед № 355 от 14.03.2011г., на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски”- Благоевград.

Рецензент: проф. д-р по икономика Божидар Иванов Хаджиев
Шифър 05.02.18”Икономика и управление” (по отрасли)
Шифър 05.02.10 „Световно стопанство и международни икономически отношения”
УХТ Пловдив, бул. Марица № 26, тел.032 603 722

В конкурса за заемане на академична длъжност „доцент” по научна специалност 05.02.18 „Икономика и управление (управление на предприятието)” в ЮЗУ „Неофит Рилски”- Благоевград участва единствен кандидат гл. ас. д-р **Милена Кирилова Филипова** (вж. заповед 329/10.03.11 и протокол от 14.03.11). Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Мениджмънт и маркетинг” при Стопански факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски”- Благоевград..

I. Синтезиран профил на кандидатката (по данни от предоставената документация).

В образователен разрез:

1. Математическо - средно образование в Математическа г-я „С. Каролов”- Благоевград (1986-1990);
2. Икономическо - висше, специалност „финанси” с втора специалност „ Икономическа педагогика” в СА „Д.А. Ценов” – Свищов (1990 – 1996);
3. Доктор по н.с. 05.02.18 „Икономика и управление (по отрасли)” - 2007г.

В приложен аспект:

- участие в 5 научно-изследователски проекти с разнообразни научни области;
 - член на БКОНК и на съвета по туризъм към Община Благоевград;
 - научен ръководител на 20 дипломанти и рецензент на 80 дипломанти от специалност „Стопанско управление”.
 - ръководител на практически стаж на студенти от специалност „ Стопанско управление”.
- А приори, може да се направи следния извод:* Налице е стремеж към натрупване на знания от различни области и към търсене на възможности за връзка с бизнеса, както и на висок темп на образователна и научно-изследователска ангажираност.

II. Продукция на кандидатката.

Защитената от кандидатката дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор” през 2007 г. е на тема „Възможности за повишаване на конкурентоспособността на пивоварното предприятие” и е по н.с. 05.02.18. Кандидатката е посочила, че участва с 1 монография, две статии в научни списания и три доклада на научни конференции, свързани с дисертационния труд.

В конкурса за заемане на академична длъжност „доцент”, гл. асистент д-р Милена Кирилова Филипова е представила следните публикации:

1. Монографии - 3 броя, от които една под печат и една самостоятелна;
2. Студии -3 бр., самостоятелни;
3. Статии - 10 бр., в български списания, от които една в съавторство и 4 бр., в списания в чужбина от които една в съавторство;
4. Доклади - 9 бр., от които един в съавторство;
5. Учебници и учебни помагала – 1 бр..

Представените публикации като вид брой, номер от списъка и обем са посочени в таблица № 1.

Таблица № 1

Вид, брой, обем на представените от кандидатката публикации:

№	Вид на публикациите	брой	Номерация в списъка на публикациите №№
1	Монографии	3	1,2,3
2	Студии	3	5,6,7
3	Статии	14	8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21
4	Доклади	9	22,23,24,25,26,27,28,29,30
5	Учебници и учебни помагала	1	4
		30	

От горепосочените публикации **не се приемат за рецензиране**, тези с №№ 2; 5, 9, 10, 12, 13, 14, 15,16, 21, 24, 30 от списъка на публикациите. Съображенията за това решение са както следва:

- съдържанието от публикация № 2 се повтаря в публикация № 4 (вж. стр. 71 до стр. 100);

- съдържанието от публикация № 5 се повтаря в публикация № 3 (вж. стр. 17 до стр. 81);

- съдържанието от публикация № 9 се повтаря в публикация № 4 (вж. стр. 128÷140 и стр. 132-136);

- съдържанието от публикация № 10 се повтаря в публикация № 4 (вж. стр. 38÷46, стр.5);

- съдържанието от публикация № 12 се повтаря в публикация № 1 (вж. стр. 205 до стр. 223);

- съдържанието от публикация № 13 не е съобразено с научното направление на конкурса;

- съдържанието от публикация № 14 се повтаря в публикация № 1 (вж. стр. 56÷66);

- съдържанието от публикация № 21 се повтаря в публикация № 1 (вж. стр. 74÷88);

- съдържанието от публикация № 24 се повтаря в публикация № 4 (вж. стр. 47÷53);

- съдържанието от публикация № 30 се повтаря в публикация № 4 (вж. стр. 152÷166);

- Посочено е, че статиите №№15, 16 са под печат (бр. 4 от 2010г. и бр. 1 от 2011г от сп. „Икономика и управление” на ЮЗУ би трябвало вече да са излезли от печат) и в определена степен те повтарят съдържание от останалите публикации и затова не се рецензират;

Относно публикацията посочена в списъка под № 3, тя би могла да се разглежда по-скоро в раздела за учебници и учебни помагала. С направеното редуциране за рецензиране се приемат 18 публикации с общ обем 946 страници. Групирани по вид, тези публикации са посочени в таблица № 2, както следва:

Таблица № 2

Вид, брой, обем на публикациите приети за рецензиране

№	Вид на публикациите	брой	Номерация в списъка на публикациите №№	Брой страници
1	Монографии	1	1	230
2	Студии	2	6,7	112
3	Статии	6	8, 11, 17,18,19,20.	36
4	Доклади	7	22,23, 25,26,27,28,29	40
5	Учебници и учебни помагала	2	3,4	529
		18		947

Приетите за рецензиране трудове са публикувани в реномирани издания. Основните трудове са рецензирани и отпечатани в Университетско издателство „Неофит Рилски” Благоевград.

Може да се направи извода, че кандидатката участва в конкурса с достатъчно по количество продукция съгласно изискванията на ЗРАС.

III. Обща характеристика и оценка на публикациите по конкурса

3.1. Съдържателни характеристики и оценка на научните публикации

Научните публикации на гл. ас. д-р Милена Кирилова Филипова по степен на самостоятелност, брой, обем, относителен дял и структура са систематизирани в табл. №3.

Таблица № 3

Публикации на кандидатката, систематизирани по степен на самостоятелност, брой, обем и относителен дял

Вид публикации	Брой	Автор стр.	Кирил. стр.	Латин. стр.	Отн. дял (%)
1. Монографии					
а) самостоятелни	1	230	230	-	24
б) съавторство	-	-	-	-	
2. Студии					
а) самостоятелни	2	112	112	-	12
б) съавторство	-	-	-	-	
3. Учебници и учебни помагала					
а) самостоятелни	2	529	529	-	56
б) съавторство	-	-	-	-	
4. Статии в научни издания					
а) самостоятелни	4	25	-	25	3
б) съавторство	2	11	-	11	1
5. Научни доклади					
а) самостоятелни	6	34	15	19	3.5
б) съавторство	1	6	6	-	0.6
Общо	18	947	892	55	100.0
а) самостоятелни	15	930	886	44	98
б) съавторство	3	17	6	11	2

Направената систематизация за броя, обема и структурата на научните публикации дава основание за следните *изводи и оценки*:

Първо, кандидатката участва в конкурса за академична длъжност „доцент” в ЮЗУ „Неофит Рилски”- Благоевград с голям относителен дял самостоятелни научни публикации (98%);

Второ, кандидатката има 1 самостоятелна монография от 230 страници и 2 самостоятелни студии с общ обем от 112 страници. Освен това има отпечатани 3 публикации в чужбина.

Трето, кандидатката има 2 самостоятелни учебника и учебни помагала с общ обем от 529 страници.

Четвърто, обемната структура на научните публикации е сравнително *добре балансирана* - учебниците и учебните помагала заемат 56%, монографиите и студиите- 36%, научните статии- 4% и научните доклади- 4 %. За да се получи по-добра балансираност на публикациите, препоръчвам кандидатката да положи повече усилия в разработването на монографии, студии и научни доклади.

Пето, самостоятелно написаните публикации в обем от 930 страници свидетелстват за определена *способност на кандидатката за самостоятелна изява*.

Шесто, отпечатаните 15 научни публикации на български език и 3 научни публикации на чужд език, както и посочените в справката на кандидатката 20 цитирания

са свидетелство, че *определена част от научните среди в България вече познават кандидатката.*

Научните публикации на кандидатката биха могли да бъдат групирани в 2 основни изследователски области:

Първото направление се вмести в релацията „микро-макроикономически аспекти”. Интерпретират се икономически проблеми като икономическата криза, кризисните ситуации и явления, възможностите на предприятията за по-ефективно управление в кризисни ситуации. В направлението кандидатката е обработила голямо количество научна литература и в хронологичен и съдържателен аспект е систематизирала теоретичните въпроси на управлението в кризисни ситуации, методологичните въпроси на управлението в кризисни ситуации, и е направила обобщения за развитие на предприятието в кризисни ситуации. Като предмет на изследване в монографията се очертават стратегическите цели, стратегическото планиране, методите за прогнозиране и контрола в кризисни ситуации (вж.публикация № 1 от списъка). Направен е опит да се предложи концепция за управление в кризисни ситуации, но за нея липсва необходимата научна яснота и прецизност;

Второто направление е теория и практика на управлението. Фокусът на работа в тази област е в теорията за управленчески решения, функционалните особености на управлението в туристическото предприятие, потребителският избор в българския туризъм, както и в практико-приложни изследвания, свързани с туризма. В направлението кандидатката е обработила голямо количество научна литература (над 200 източника от които над 120 на английски език). Кандидатката умело систематизира теоретични въпроси на управлението. Така например, в публикация № 4 от списъка, кандидатката в логическа последователност подрежда знания за управленческите решения, за факторите влияещи върху процеса на вземане на управленчески решения, за етапите, за информационното осигуряване и за рискът при вземане на управленчески решения. В публикация № 3 от списъка, съдържанието е структурирано, като се посочват характерни особености, с които се отличава управлението на туристическото предприятие, знания за планирането, организацията, ръководството и контрола на стопанската дейност в туристическото предприятие. Разгледани са и въпроси, свързани с управлението на човешките ресурси в туристическото предприятие. В публикация № 6 от списъка, основната цел, която се очертава е проучване на ваканционните и неваканционните пътувания на българските туристи, осъществени на територията на България. За постигането на поставената цел са изследвани факторите, които влияят върху потребителския избор; проучени са мотивацията и предпочитанията при предприемането на ваканционни и неваканционни пътувания; Посочва се анкетно проучване, допълнено чрез интервю, през периода юни- септември 2009г. в градове София, Пловдив, Варна, Благоевград, Бургас, Плевен. На основата на резултатите са направени обобщаващи изводи за факторите влияещи върху потребителския избор, за мотивите за ваканционни и неваканционни пътувания, за някои основни практики и характеристики свързани целта на изследването. В публикация № 7 от списъка основната цел на студията е да се разкрият възможностите за позициониране на стратегически бизнес - полета в предприятието. В тази връзка е направен опит да се изясни същността на стратегическите бизнес- полета и да се систематизират техните съществени признаци. Разгледани са също някои от прилаганите в практиката критерии за формиране на стратегически бизнес - полета, както и някои възможности за тяхното позициониране. Може би авторката е трябвало с по-голяма прецизност и дълбочина да влезе в проблема който засяга, а не основно да го маркира като подредба от становища и позиции на различни учени. Наблюдават се определени неточности и противоречия в текста относно проблема, който се разглежда (вж. например въведението, стр. 9, 10 и др.).

Основната тежест на рецензираните статии и научни доклади от списъка на публикациите на кандидатката е в опита на кандидатката да разкрие важни аспекти в управлението на взаимоотношенията с потребителите, както и акценти при формирането на конкурентно предимство, вземането на управленческо решение, делегирането на компетенции в туризма.

Съдържателният анализ на научните публикации на кандидатката за академична длъжност доцент ЮЗУ „Неофит Рилски“- Благоевград, дава основание за следните основни изводи и оценки:

(1) Научните публикации са написани през последните няколко години и определено са *ориентирани към актуални управленчески и икономически проблеми*.

(2) Научно изследователската дейност на кандидатката *има приемственост и последователност, като се имат предвид публикациите и свързани с дисертационния труд. Прави добро впечатление и преместването на фокус на изследванията от предприятие на хранителната индустрия към туристическата индустрия (две индустрии с най-голямо значение в съвременния модел за икономическото развитие на България)*.

(3) Кандидатката притежава определен *афинитет и способност за фокусиране върху актуални проблеми и систематизиране на научните знания свързани с тях*.

(4) Кандидатката показва *широка литературна осведоменост по разглежданите проблеми*. Добре е овладяла и успешно разкрива и систематизира съвременни знания по тези проблеми.

(5) Кандидатката е проявила необходимата *научна коректност, като в публикациите добре посочва използването на чуждите литературни източници*.

Освен горепосоченото имам следните бележки и препоръки по научните публикации на кандидата:

(1) Кандидатката оперира по изключително сложни проблеми на икономическата криза и такива свързани с теорията и практиката на управлението. Това е основната причина за допуснатите в публикациите определени неточности и слабости. По-ясното дефиниране на конкретни проблеми и фокусирането на вниманието върху самостоятелни тези, хипотези и тяхното доказване (а не върху разкриването и систематизирането на вече известно познание) би допринесло за по-голяма научна стойност на публикациите.

(2) Има потребност от увеличаване на външните изяви на кандидата и на публикациите в чужбина.

(3) Необходима е повече научна самостоятелност при изследване на актуалните проблеми и по-добро познаване на научните методи и техники за инициране, разкриване и доказване на определени идеи за управлението на предприятието.

3.2. Основни научни и научно-приложни постижения на кандидата

3.2.1. Научни постижения

Първо, научни приноси, свързани с допълването и обогатяването на възгледите за управление на предприятието в кризисни ситуации, а именно:

1. *Систематизирано са представени научните схващания за управление на предприятието в кризисни ситуации, като е поставен акцент в разработване и изпълнение на концепция;*
2. *Определени са научните компоненти и концептуалното е обосновано създаването на екип за управление в кризисни ситуации с две насоки за обучение на участниците (специализирана и психологическа).*

Второ, обоснована е необходимостта от усъвършенстване на подходите и методите при вземане на неструктурирани решения и на решения за позициониране на стратегически бизнес-полета в предприятието.

3.2.2. Научни-приложни постижения:

Обоснована е необходимостта от разкриване на функционалните особености на туристическото предприятие и са предложени насоки за подобряване на неговата дейност.

IV. Учебна заетост на кандидатката

От приложената автобиография е видно, че трудовият си стаж Милена Филипова започва през 1996 година в ЮЗУ „Неофит Рилски”- Благоевград като асистент в катедра „Мениджмънт и маркетинг”. От служебната справка за учебната натовареност на кандидатката за учебната 2009/2010 година и за 2010/2011 година се вижда, че се изпълнява аудиторната заетост съответстваща на тематиката на обявения конкурс. През 2009/2010 година са изведени 159 часа лекции и 225 часа упражнения, а през 2010/2011 година по справката натовареността е 195 часа лекции. Извеждани са часове за ОКС „бакалавър” от специалност СУ по дисциплини :Управленчески решения, Основи на управлението-втора част, Управление в туризма, Антикризисно управление на предприятието. За ОКС „магистър” са извеждани часове по дисциплини: Мениджмънт в глобална среда, Управленчески решения, Международен бизнес. Кандидатката е с най-голяма натовареност по дисциплините „Антикризисно управление на предприятието”, „Управленчески решения” и „Международен бизнес”. *Очевидно педагогическата подготовка, аудиторната заетост и дейност на кандидатката като преподавател отговаря на изискванията за конкурса.*

V. Критични бележки и препоръки

Освен горепосочените в рецензията бележки и препоръки, могат да бъдат изведени и следните критични бележки, които **по своето естество трябва да се приемат като препоръки към бъдещата изследователска дейност на кандидатката:**

1. В своята научно-изследователска работа кандидатката е уместно да се стреми към по-голямо дозиране на собствени тези, хипотези и становища.
2. В желанието си да постига по-голям обем научна продукция, не е необходимо да се публикуват твърждествени текстове. Надграждането може с лекота да се избегне, като се посочва предходното издание.
3. При формирането на концепции, системи и модели за управление на предприятията особено в кризисни ситуации е необходимо не само да се издирват и посочват известни такива (например, вж. модела на стр. 209 от публикация под №1). Важно е да се извлече актуален и решим проблем от съответната ситуация, да се разработи хипотеза за решаване на избрания проблем и тя да се докаже чрез използването на конкретни стратегии, системи, модели, механизми и инструменти. За избраната научна ориентация е необходимо да се познават и разкриват проблемите за фирменото взаимодействие и вътрешното управление на предприятието и да се акцентира върху неговата социална отговорност (която на съвременния етап е един от ключовите приоритети на системата на управление).

Препоръчват се три възможни избора за научни дейности в тази насока:

- да се подредят и детайлно проучат всички познати феномени за фирменото взаимодействие и управлението на предприятието. Конкретно да се търсят сходствата в различните теории, подходи и школи, да се постига практическо приложение на знанията и опитът съдържащи се в съпоставяните теории, школи, подходи;

-да се направят експерименти в теорията за управление на предприятията в условия на криза с оглед да се доразвият нейните хипотези и идеи;

-да се инициират и доказват нови феномени и идеи за управлението на предприятието. Могат да се използват някои от следните класически и добре позна-

ти методи и техники: *метода на пробите и грешките* (при него се изучават всички хрумвания, свързани с разглежданата идея за управление на предприятието и се установява кои от тях водят до целта, която се разбира като съзнателно преживяване на желан резултат); *хипотетико-дедуктивния метод* (съставя се систематичен набор от предположения. По логичен път и чрез анализ се извличат следствия, които се проверяват по най-различни начини, често чрез експерименти); *метод на инсайта-озарението* (за да се получи някаква яснота и озарение за някаква идея, концепция, механизъм по този метод е необходима сериозна подготовка и/или много опит и творчески труд); *програмно-целеви метод* (той е най-широко прилаган. При него всеки сложен проблем се разбива на по-прости. Така например при доказана приоритетна значимост на външноикономическата дейност на предприятието би могло да се разглежда само нейното управление); *метод на аналогията* (този метод е особено полезен при разглеждане на процесите на управление на предприятия от даден бранш).

4. Не е целесъобразно в научните изследвания да се дават широко известни определения, становища и формули - това снижава тяхното научно равнище (например, вж. монографията №1 от списъка, стр. 113 до стр. 123 показателите за балансова и финансова структура, за възвращаемост на капитала, за рентабилност, за използване на ресурсите, за ликвидност и т.н.).

VI. Лични впечатления за кандидатката

Запознах се с гл. ас. д-р Милена Кирилова Филипова на 14.03.2011 година в гр. София. Личното ми впечатление за нея е от документите и публикациите предоставени за рецензиране, което посочвам в настоящата рецензия. Считам, че кандидатката има качества и потенциал за инициативен и отговорен български изследовател и преподавател.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Като преценявам, че участничката в конкурса

1. Притежава ОНС „доктор“;
2. Не по-малко от две години е заемала академична длъжност „асистент“, „гл. асистент“;
3. Представила е публикуван монографичен труд, както и публикации, които тематично не повтарят представените за придобиване на ОНС „доктор“;
4. Чете самостоятелни курсове по дисциплини свързани с тематиката на конкурса от специалност СУ за ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“;
5. Представила е за участие в конкурса достатъчен по обем и структура публикации;
6. Учебната натовареност е надлежно представена и документирана и е съобразена с норматива;
7. Притежава научно-приложни приноси посочени в рецензията;
8. Цитирана е от други автори, документално доказано.

Така също предвид посочените в рецензията положителни оценки и потенциалът, който се разкрива от кандидатката в т.ч. за по-задълбочена в бъдеще научно-изследователска дейност дават основание в качеството ми на рецензент да препоръчам на почитаемото научно жури в съответствие с чл. 27 от ЗРАС да предложи на Факултетния съвет, д-р Милена Кирилова Филипова да бъде избрана на академична длъжност „доцент“ по 05.02.18 „Икономика и управление“ (управление на предприятието) в катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Стопанския факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград.

Пловдив, 27.04. 2011 година

Рецензент:.....
(проф. д-р по ик. Б. Хаджиев)